

Summary

Olesya Kornus, Anatoliy Kornus. CURRENT STATUS OF THE INDUSTRIAL COMPLEX OF THE SUMY CITY.

Industry is the leading sector of the national economy. Industrial development in the Sumy city influenced by the following factors: natural, historical, economic and social. The most active industry was developed in 1950-1960 of the twentieth century. Now the Sumy city is a diversified industrial center in the north-east part of Ukraine. The city has 309 industrial enterprises. The most important industries are mechanical engineering, chemical, light and food industries, which have considerable export potential. Mechanical engineering is a major industry specialization in the city of Sumy. The city has also chemical and pharmaceutical industry. Light industry is represented by the textile, clothing and footwear industries. Important sectors of the food industry are the bakery, confectionery and alcoholic beverages. Over the past 20 years the Sumy city industrial complex has undergone significant changes. Were closed 5 plants and cloth factory. Metallurgy, sugar and meat industry were disappeared. But, there are new companies: venture with Italian investment "Guala Closures Ukraine", which produces a wide range of packaging solutions. In 2009 opened a pharmaceutical plant "KusumPharm". The company designed and built in accordance with the standards of EU GMP.

Keywords: industrial hub, industry, machinery, chemical, pharmaceutical, light and food industries.

УДК 911.3

Зоя Бойко

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті розглядаються особливості функціонування трудових ресурсів Дніпропетровської області в порівнянні з іншими областями України. Виявлено, що до основних особливостей функціонування трудових ресурсів належать: структура за видами зайнятості, економічна активність населення, безробіття, особливості економічно неактивного населення. Проведено аналіз динаміки цих показників, враховуючи чисельність населення. Побудовано картосхеми, що відображають безробіття та рівень зареєстрованого безробіття за регіонами України, працевлаштування безробітних (у % до загальної кількості осіб, що перебувають на обліку) у Дніпропетровській області, зайнятість та рівень зайнятості населення за регіонами України.

Ключові слова: трудові ресурси, ринок праці, безробіття, рівень зайнятості, працевлаштування, економічне активне населення.

Зоя Бойко. ОБЩЕСТВЕННО-ГЕОГРАФИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ТРУДОВЫХ РЕСУРСОВ ДНЕПРОПЕТРОВСКОЙ ОБЛАСТИ. В статье рассматриваются особенности функционирования трудовых ресурсов Днепропетровской области по сравнению с другими областями Украины. Выявлено, что к основным особенностям функционирования трудовых ресурсов относятся: структура по видам занятости, экономическая активность населения, безработица, особенности экономически неактивного населения. Проведено анализ динамики этих показателей, учитывая численность населения. Построены картосхемы, которые отображают безработицу и уровень зарегистрированной безработицы по регионам Украины, трудоустройство безработных (в % от общего количества лиц, которые находятся на учете) в Днепропетровской области, занятость и уровень занятости населения по регионам.

Ключевые слова: трудовые ресурсы, рынок труда, безработица, уровень занятости, трудоустройство, экономически активное население.

Zoe Boiko. SOCIAL AND GEOGRAPHICAL RESEARCH OF THE PECULIARITIES OF FUNCTIONING OF LABOR RESOURCES IN DNIPROPETROVSK REGION. The article considers the peculiarities of the functioning of the labour resources of the Dnepropetrovsk region compared to other regions in Ukraine. It was revealed that the main features of the functioning of the labor resources include: the structure of employment, economic activity of the population, unemployment, especially of the economically inactive population. The analysis of the dynamics of these indicators, given the population. Built maps that display unemployment and unemployment rate by regions of Ukraine, employment of unemployed (in % of the total number of persons who are registered in Dnipropetrovsk region, employment and level of employment of the population in the regions.

Key words: labour resources, labour market, unemployment, employment, of economically active population.

Постановка проблеми. В регіональному розрізі основними показниками, що характеризують особливості функціонування трудових ресурсів (ТР) є: їх структура за видами зайнятості, економічна активність населення, безробіття, особливості економічно неактивного населення. Аналіз динаміки цих показників, враховуючи чисельність населення, дозволяють виявити проблеми особливостей функціонування трудових ресурсів регіону і обґрунтувати шляхи їх вирішення [4, 5, 6, 7].

Для більш глибокого аналізу виникає необхідність визначити місце Дніпропетровської області в

порівнянні з іншими областями України.

Аналіз попередніх досліджень. Теоретичні та практичні аспекти особливостей трудових ресурсів досліджувались в роботах С. Бандура, Д. Богині, С. Злупко, Е. Лібанової та інших вчених. Особливості дослідження трудового потенціалу та ринку праці розглядалися в працях суспільних географів А. Доценка, Ю. Заволоки, Н. Мезенцевої, І. Мельник, М. Ловгінова, О. Хомри та інших вчених. На наш погляд, проблема особливостей функціонування трудових ресурсів недостатньо вивчена і потребує інтерпретації з позицій саме географічної науки.

Мета статті – дати суспільно-географічну ха-

рактику особливостей функціонування трудових ресурсів Дніпропетровської області у порівнянні з іншими областями України.

Викладення основного матеріалу. Сьогодні ситуація на ринку праці України залишається досить напруженою. В деяких областях вона наближається до кризового стану, який характеризується помітною тенденцією до погіршення самовідтворення, відсутністю механізму «саморегуляції» тощо. Оздоровленню регіональних ТР перешкоджають інерційні процеси: повільна ротація безробітних, обмежена

пропозиція робочих місць, значна тривалість безробіття. У 2010 р. в Україні було зареєстровано 1785,6 тис. безробітних у віці від 15 до 70 років, що на 173,2 тис. осіб менше ніж у 2009 р. (рис. 1). Дніпропетровська область має значну кількість безробітного населення (117,7 тис. осіб) після Донецької області (182,7 тис. осіб), хоча показник рівня безробіття в Дніпропетровській області дещо нижчий (7,1 %) від загальнодержавного (8,1 %), що пояснюється значною кількістю населення в області.

Рівень безробіття населення (за методологією МОП) у середньому за I півріччя 2011 року, (%)

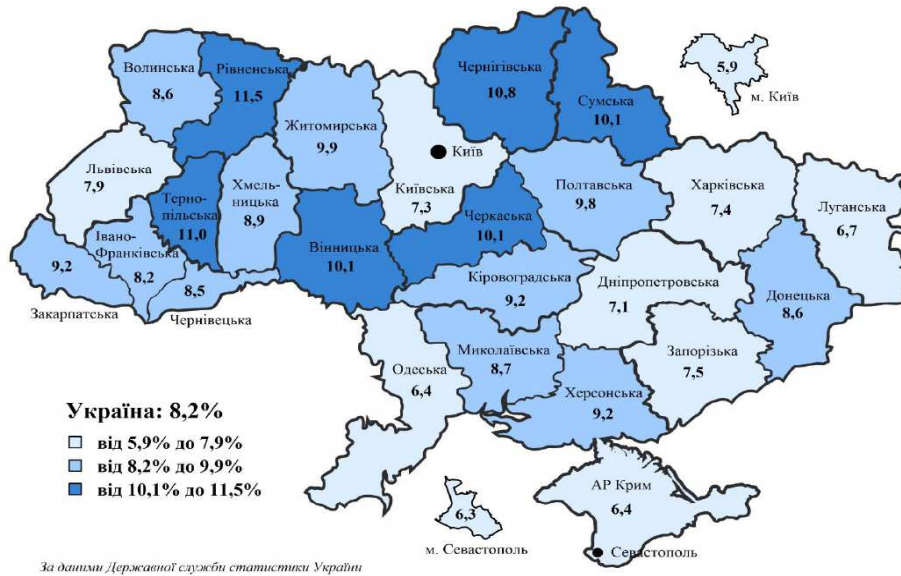

Рис. 1. Безробіття та рівень зареєстрованого безробіття за регіонами України, 2010 р. [2]

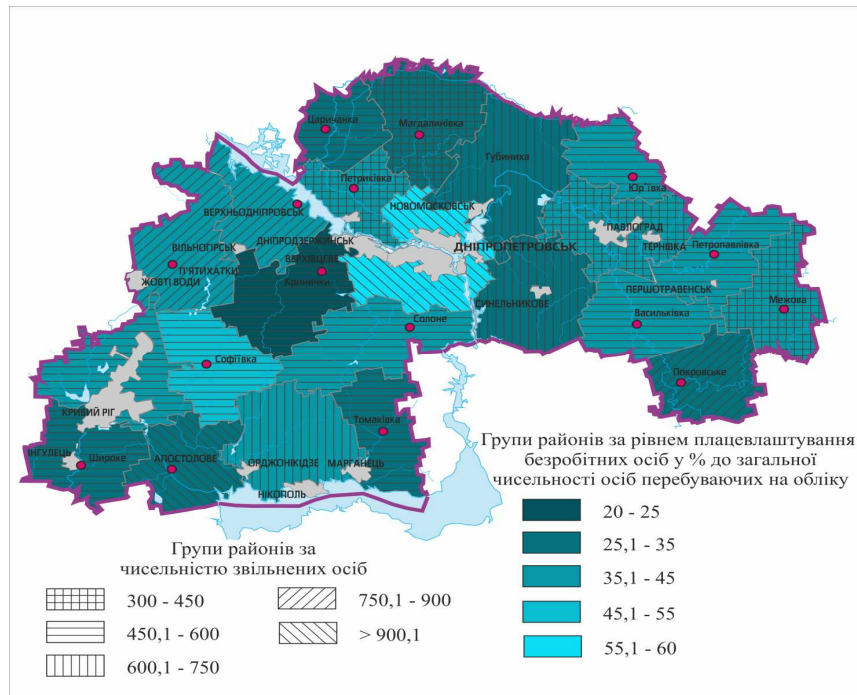

Рис. 2. Працевлаштування безробітних (у % до загальної кількості осіб, що перебувають на обліку) у Дніпропетровській області, 2010 р. (побудовано автором за даними [3])

В середньому по Україні рівень безробіття населення у віці від 15 до 70 р. у 2010 р. становив 8,1 %. Зниження рівня безробіття відбулося в усіх регіонах України в середньому на 0,7 %. До регіонів з найбільшим рівнем безробіття у 2010 р. належать Рівненська (11,4 %), Сумська (10,6 %), Тернопільська та Чернігівська (по 10,5 %) області [3].

Розглядаючи динаміку рівня безробіття населення в цілому по Україні та окремо по Дніпропетровській області за останні 10 років, слід зазначити, що у порівнянні з 2000 р. цей показник по області зменшився на 4,5 % і є дещо меншим за загальнодержавний (рис. 3).

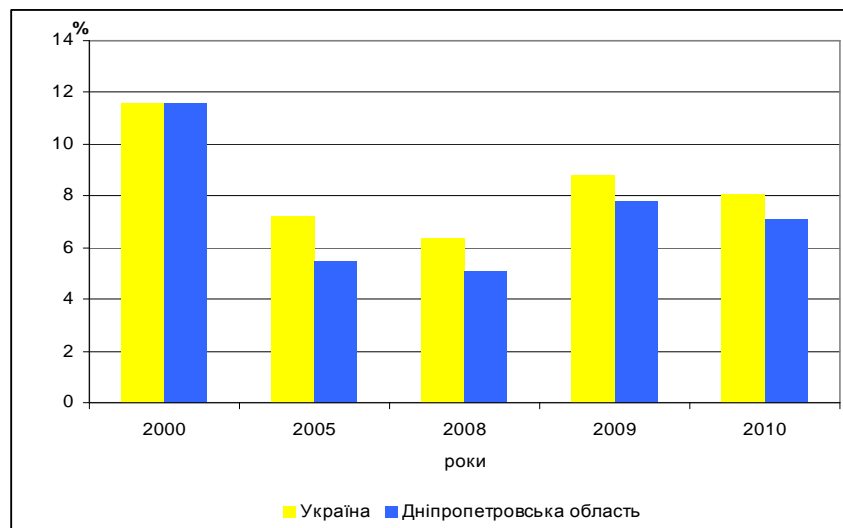

Рис. 3. Динаміка рівня безробіття населення по Україні та Дніпропетровській області за 2000-2010 рр. (побудовано автором за даними [2])

Помітні зміни протягом досліджуваного періоду відбулись у сфері зайнятості населення. Чисельність зайнятого населення у віці від 15 до 70 р. в середньому по Україні становила 20266,0 тис. осіб, що на 74,5 тис. більше ніж у 2009 р. (рис. 4). Показник рівня зайнятості населення у віці від 15 до 70 р. в середньому по Україні у 2010 р. у порівнянні з 2009 р. збільшився на 0,8 %, у порівнянні з 2000 р. – на 2,7 % [2].

Показники рівня зайнятості населення Дніпропетровської області також мають позитивний характер. У порівнянні з 2009 р. рівень зайнятості

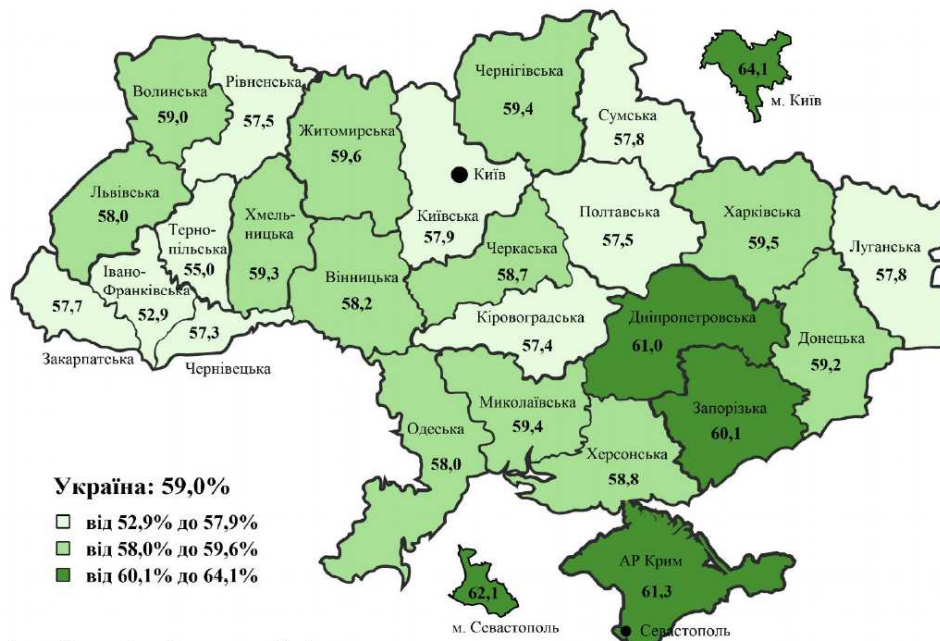
населення збільшився на 1 % і є одним з найвищих серед регіонів України, перевищує загальнодержавний показник на 1,8 % (рис. 4).

У всіх регіонах України показник зайнятості населення, починаючи з 2000 р., почав збільшуватися і тільки у 2009 р. в більшості областей ситуація погіршилася. Найбільші показники рівня зайнятості населення відмічаються у м. Києві (63,6 %), м. Севастополі (62 %), Автономній Республіці Крим (60,5 %), Дніпропетровській області (60,3 %) (рис. 5).

Рис. 4. Динаміка рівня зайнятості населення по Україні та Дніпропетровській області за 2000-2010 рр. (побудовано автором за даними [2])

**Рівень зайнятості населення
у середньому за I півріччя 2011 року, (%)**

За даними Державної служби статистики України

Рис. 5. Зайнятість та рівень зайнятості населення за регіонами України, 2010 р. [2]

У 2010 р. економічно активне населення в середньому по Україні становило 22051,6 тис. осіб, що на 98,7 тис. осіб більше ніж у попередньому році та на 779,2 тис. осіб менше ніж у 2000 р. У Дніпропетровській області економічно активне населення у 2010 р. становило 1659,6 тис. осіб, що на 6,9 тис. осіб перевищує показники 2009 р., але менше на 76,2 тис. осіб показника 2000 р.

Рівень економічної активності населення в середньому по Україні у 2010 р. становив 63,7 %, що більше на 0,4 % показника 2009 р. У Дніпропетровській області рівень економічної активності населення у віці від 15 до 70 р. доволі високий у порівнянні з іншими регіонами України і становить 64,9 % (більший на 0,7 % ніж у 2009 р.), а для населення працездатного віку він збільшився з 74,9 % до 75,2%. Найвищий рівень економічної активності був характерним для осіб віком 40-49 р. (88,2%), найнижчий – для громадян віком 15-29 р. та 60-70 р. – 58,1% та 17,5% відповідно [2].

В регіональному розрізі, найбільший рівень економічної активності населення спостерігається у м. Києві та м. Севастополі, Чернігівській та Житомирській областях, найменший – Івано-Франківській та Тернопільській областях.

Отже, аналізуючи ТР України в цілому, можна визначити існування гострих проблем. Стан ТР є похідною від стану економіки держави в цілому. Тому, ТР в Україні залежить від останніх негативних подій в економіці: падіння ВВП більше як на 30%, особливо в галузях промисловості та будівництва, рецесія економіки, інфляційні процеси, різке коливання курсів валют, зменшення доходів населення та

купівельної спроможності громадян. Всі ці фактори в 2008-2009 рр., так чи інакше, вплинули на стан ТР в Україні [1].

При цьому у 2009-2010 рр. можна виявити наступні особливості функціонування ТР: значний спад за період реформ економічної активності населення внаслідок трудоєміграційних процесів і скорочення природного приросту населення, реструктуризація діяльності підприємств, скорочення державного сектора, зростання сфери послуг, недостатня інвестиційна активність і збереження при цьому значної частки фізично і морально застарілих основних засобів виробництва, дотаційність праці в більшості галузей економіки [2].

В результаті відбувалося скорочення зайнятості при зростанні безробіття у 2010 р. у порівнянні з 2009 р., особливо в сільській місцевості, зростання тривалого безробіття, переважання чисельності зайнятих в особистому підсобному господарстві, значна частка ручної праці, наявність прихованих форм зайнятості і безробіття. Разом з тим, за останні 6 років попит на ТР дещо зріс, а навантаження на 1 вільне робоче місце суттєво знизилось.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави зробити висновки про те, що структурні зрушення зайнятості населення в Дніпропетровській області відбувались в умовах реформування економіки та глобальної економічної кризи. Перехід державних форм власності в приватну, розширення сфери послуг та торгівлі призвело до зростання чисельності власників, тому збільшилась частка осіб найманої праці. На зрушення галузевої структури

зайнятості населення впливають нові форми функціонування підприємств. Тому аналізуючи структуру зайнятості населення в Дніпропетровській області у 2010 р. маємо скорочення зайнятості в основних галузях матеріального виробництва через скорочення обсягів виробництва, загальну тенденцію до зростання питомої ваги невиробничої сфери. Су-

часна структура зайнятості за секторами економіки та за професійним складом зайнятих не повною мірою відповідає завданням розвитку економіки про що свідчать процеси попиту і пропозиції на ТР. В області існують проблеми стосовно перерозподілу зайнятості на користь некваліфікованих працівників.

Список використаних джерел:

1. Demush O.B. *Suchasni teoretyko-metodychni osnovy formuvannya rynku pratsi* / O.B. Demush // *Ukrayinska nauka: mynule, suchasne, maybutne.* – Ternopil: *Ekonomichna dumka*, 2005. – S. 113-122.
2. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny.* – [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. *Ekonomichna aktyvnist naseleennya Dnipropetrovskoyi oblasti u 2010 rotsi: Statystychnyj zbirnik* / Vidp. za vypusk L.M. Shirikina. – Dnipropetrovsk: *Holovne upravlinnya statystyky u Dnipropetrovskiy oblasti*, 2011. – 129 s.
4. Lich V. *Ekonomichna aktyvnist silskoho naseleennya* / V. Lich // *Ukrayina: aspekty pratsi.* – 2004. – № 4. – S. 8-14.
5. Nemets L.M. *Mistse Dnipropetrovskoyi oblasti v suspilno-geografichnomu protsesi Ukrayini* / L.M. Nemets, Z.V. Boyko // *Region-2011: strategiya optimalnoho rozvytku: Materialy naukovo-praktychnoyi konferenciyi z mizhnarodnoyu uchastyu (m. Kharkiv, 10-11 lystopada 2011 r.)* / Hol. red. kolegiyi V.S. Bakirov. – Kharkiv: *Kharkivskiy nacionalnyj universytet imeni V.N. Karazina*, 2011. – S. 158 – 160.
6. Nemets L.M. *Prostorova organizaciya socialno-geografichnyh procesiv v Ukrayini* / Nemets L.M., Oliynyk Ya.B., Nemets K.A. – K. – Kharkiv: *RVV KhNU*, 2003. – 160 s.
7. Onikienko V.V. *Sovershenstvovaniye territorialnoy organizacii trudovykh resursov* / V.V. Onikienko, M.V. Shalenko. – K.: *Naukova dumka*, 1989. – 193 s.

Summary

Zoe Boiko. SOCIAL AND GEOGRAPHICAL RESEARCH OF THE PECULIARITIES OF FUNCTIONING OF LABOR RESOURCES IN DNIPROPETROVS'K REGION.

The article considers the peculiarities of the functioning of the labour resources of the Dnepropetrovsk region compared to other regions in Ukraine. It was revealed that the main features of the functioning of the labor resources include: the structure of employment, economic activity of the population, unemployment, especially of the economically inactive population. The analysis of the dynamics of these indicators, given the population. Built maps that display unemployment and unemployment rate by regions of Ukraine, employment of unemployed (in % of the total number of persons who are registered in Dnipropetrovs'k region, employment and level of employment of the population in the regions.

The conducted research grounds to draw conclusion that the structural changes of employment of population in the Dnepropetrovsk area took place in the conditions of reformation of economy and global economic crisis. Passing of state patterns of ownership to private, expansion of sphere of services and trade resulted in growth of quantity of proprietors, part of persons of wage labour was that is why increased.

The new forms of functioning of enterprises influence on the change of of a particular branch structure of employment of population. Therefore analysing the structure of employment of population in the Dnepropetrovsk area in 2010 have reduction of employment in basic industries of financial production through reduction of production volumes, general tendency to growth of specific gravity of unproductive sphere.

Keywords: labour resources, labour market, unemployment, employment, of economically active population.